GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Bruxelles, jeudi 20 mars 2025

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES CAPITALE
NOTIFICATION DE LA RÉUNION DU CONSEIL DES MINISTRES
DU JEUDI 20 MARS 2025

POINT 25
Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale classant comme monument la totalité de l'hôtel Van Nerom sis avenue Louise 208 à Bruxelles.- report du 27/02/2025- report du 12/03/2025
(GRBC-AP-62.91210)

Décision:
Accord.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale :

- approuve l'arrêté classant comme monument la totalité de l'hôtel Van Nerom sis avenue Louise 208 à Bruxelles ;
- charge la Secrétaire d'État chargé de l'Urbanisme et du Patrimoine de l'exécution de la présente décision qui est de notification immédiate.

Le Secrétaire,

Eric MERCENIER

HR 20/03/25-PUNT 25

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering

20/3/2025 - BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN HET HUIS VAN NEROM GELEGEN AAN DE LOUIZALAAN 208 IN BRUSSEL

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

Gelet op het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO), artikelen 226 en 228;

Gelet op het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 6 juli 2023 tot instelling van de procedure tot bescherming als monument van de totaliteit van het Huis Van Nerom, met inbegrip van het meubilair dat er integrerend deel van uit maakt, gelegen Louizalaan 208 in Brussel;

Gelet op de kennisgeving van het voornoemde besluit aan het college van burgemeester en schepenen van de stad Brussel op 11 september 2023;

Gelet op de kennisgeving van hetzelfde besluit aan de eigenaars op 11 september 2023 en 26 september 2023;

Gelet op het gunstige advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML), uitgebracht tijdens de zitting van 31 januari 2024;

Overwegende dat de eigenaars geen opmerkingen hebben meegedeeld binnen de termijn voorzien in artikel 224 van het BWRO

Overwegende dat het college van burgemeester en schepenen van de stad Brussel geen advies heeft uitgebracht binnen de termijn zoals bepaald door artikel 225, § 1 van het BWRO;

Op voordracht van de Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Monumenten en Landschappen;

Na beraadslaging,

Besluit:

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

Arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale

20/3/2025 - ARRÊTÉ DU GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITÉ DE L'HOTEL VAN NEROM SIS AVENUE LOUISE 208 A BRUXELLES

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu le Code bruxellois de l'aménagement du territoire (CoBAT), les articles 226 et 228 ;

Vu l'arrêté du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 6 juillet 2023 entamant la procédure de classement comme monument de la totalité de l'hôtel Van Nerom, en ce compris les meubles qui en font partie intégrante sis avenue Louise 208 à Bruxelles ;

Vu la notification de l'arrêté précité au collège des bourgmestre et échevins de la ville de Bruxelles le 11 septembre 2023 ;

Vu la notification du même arrêté aux propriétaires, les 11 septembre 2023 et 26 septembre 2023 ;

Vu l'avis favorable de la Commission royale des Monuments et des Sites (CRMS) émis en séance du 31 janvier 2024 ;

Considérant que les propriétaires n'ont pas transmis de remarques dans le délai prévu par l'article 224 du CoBAT ;

Considérant que le collège des bourgmestre et échevins de la ville de Bruxelles n'a pas émis d'avis dans le délai prévu par l'article 225 § 1er du CoBAT ;

Sur la proposition du Ministre du gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale chargé des Monuments et Sites ;

Après délibération,

Arrête :

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ
BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Artikel 1 – Wordt beschermd als monument de totaliteit van het Huis Van Nerom, met inbegrip van het meubilair dat er integrerend deel van uit maakt, gelegen Louizalaan 208 in Brussel, wegens zijn historische, esthetische en artistieke waarde die wordt verduidelijk in bijlage I die integrerend deel uitmaakt van dit besluit.

Het goed is gekend ten kadaster van Brussel, 7de afdeling, sectie G, perceel nr. 121 D8.

De afbakening van het goed en de vrijwaringszone wordt aangeduid op het plan in bijlage II van dit besluit

Art. 2 – De vrijwaringszone met betrekking tot het monument dat in artikel 1 beschreven wordt, omvat het geheel van de percelen en wegen, evenals de gedeelten van de percelen en de wegen opgenomen in de perimeter die op het plan in bijlage II bij dit besluit afgebakend worden.

Art. 3 – De Minister bevoegd voor Monumenten en Landschappen wordt belast met de uitvoering van dit besluit.

Brussel, 20/3/2025

Voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering,

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor Territoriale ontwikkeling en Stadsvernieuwing, Toerisme, de Promotie van het Imago van Brussel en Biculturele Zaken van gewestelijk Belang,

Rudi VERVOORT

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel,

Sven GATZ

Article 1er – Est classé comme monument la totalité de l'hôtel Van Nerom, en ce compris les meubles qui en font partie intégrante sis avenue Louise 208 à Bruxelles, en raison de son intérêt historique, esthétique et artistique précisé dans l'annexe I faisant partie intégrante du présent arrêté.

Le bien est connu au cadastre de Bruxelles, 7e division, section G, parcelle n°121 D8.

La délimitation du bien et de la zone de protection est reprise sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 2 – La zone de protection relative au monument décrit dans l'article 1er comprend l'ensemble des parcelles et des voiries ainsi que les parties de parcelles et de voiries reprises dans le périmètre délimité sur le plan figurant à l'annexe II du présent arrêté.

Art. 3 – Le Ministre qui a les Monuments et Sites dans ses attributions est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Bruxelles, le 20/3/2025

Pour le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Développement territorial et de la Rénovation urbaine, du Tourisme, de la Promotion de l'Image de Bruxelles et du Biculturel d'intérêt régional,

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique, de la Promotion du Multilinguisme et de l'Image de Bruxelles,

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
02 -04- 2025
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

MR 20/03/25 - PUNT 25

ANNEXE I A L'ARRÊTÉ DU GOUVERNEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITE DE L'HOTEL VAN NEROM SIS AVENUE LOUISE 208 A BRUXELLES

Réf cadastrale :

Bruxelles, 7e division, section G, parcelle nº 0121/00 D008.

Description sommaire :

L'hôtel Van Nerom est un hôtel de maitre de style Beaux-Arts aux riches intérieurs éclectiques où dominent les décors d'inspiration baroque. En 1911, Emma Van Peteghem, veuve de Léon Charles Van Nerom, charge l'architecte Henri van Massenhove de lui bâtir cet hôtel particulier sur un terrain vierge lui appartenant au numéro 208 de l'avenue Louise.

Extérieur

La façade à rue comporte trois travées inégales aux étages et trois niveaux, sous haute toiture mansardée percée de deux registres de lucarnes. L'élévation en pierre blanche s'appuie sur un soubassement traité en granit rose poli. Au rez-de-chaussée un bossages rayonnants se découpe sur les arcs des quatre baies. La porte ajourée en fer forgé ménage un accès cocher à gauche du bâtiment. Cette entrée sert d'appui à la travée d'honneur devancée au premier étage d'un bow-window sur cul-de-lampe orné de feuillage et frappé d'un médaillon ; il sert d'assise à une terrasse à joues enserrant une grille en fer forgé ; la porte-fenêtre est flanquée de bossages surlignés de guirlandes. La lucarne de gauche qui ponctue cette travée est plus imposante et coiffée d'un édicule à fronton. Les deux lucarnes de droite, sous fronton, sont plus modestes. Le dernier registre de lucarnes est composé d'œils-de-bœuf, celui de droite remplacé.

Le décor exubérant de la façade est typique du répertoire Beaux-Arts : agrafe et médaillon, guirlandes de feuilles de laurier et de chêne, rubans. Le travail de stéréotomie est soigné. Les châssis à petits-bois sont remarquables : traverses chantournées denticulées, ovales irréguliers ornant les impostes.

La façade arrière est davantage teintée d'éclectisme. Elle met en œuvre une brique claire rehaussée de bandeaux, piédroits et traverses de pierre bleue. Menuiseries d'origine conservées doublées par endroit d'un second châssis extérieur. Le rez-de-chaussée est marqué par une galerie en retrait de la façade. Une colonne renflée de pierre bleue supporte des poutres métalliques ornées de rosaces. La galerie surplombe la cour anglaise qu'enjambe une passerelle munie de balustrades ouvragées en fer forgé.

Au-dessus du premier étage, la façade s'organisait à l'origine en retrait, ménageant des lanterneaux éclairant les pièces arrières de cet étage. En 1929, le nouveau propriétaire, l'avocat Jules Polain, fait prolonger la travée latérale en avançant le corps de bâtiment dans le même plan que ce ressaut sur deux niveaux supplémentaires (architecte Georges Hendrickx). Le choix des matériaux et des formes d'origine est respecté.

À l'origine, la propriété disposait d'une dépendance et d'écuries donnant sur la rue Lens 13. Les façades remarquables de l'immeuble répondait au style Beaux-Arts de la façade principale. Une grande serre ouvragée s'ouvrait au niveau du jardin séparant la dépendance du logis principal. L'ensemble est démoli à la fin des années 1950. Un immeuble de quatre niveau, rehaussé d'un cinquième en 1962, remplace les anciennes écuries. Le jardin disparait également, seule subsiste une partie de la cour. Un corps de liaison de deux niveaux s'implante également le long du mitoyen, dans la prolongation de l'entrée cochère de l'avenue Louise. Il s'intègre de façon peu harmonieuse dans la façade arrière de l'hôtel.

Intérieur

L'organisation intérieure de l'hôtel est assez typique des grands hôtels de maitre bruxellois. Il s'organise en plan autour de trois pièces en enfilade, le noyau de circulation se plaçant au centre, contre le mitoyen de droite. La travée d'accès, à gauche au rez-de-chaussée, ménage un long passage cocher qui donne accès au centre du bâtiment au hall distribuant les pièces du rez-de-chaussée.

La décoration soignée et riche de la façade se prolonge dans les espaces intérieurs. Des matériaux nobles sont employés et définissent les différentes ambiances et statuts des pièces. Le passage cocher ménage un soubassement en marbre rose rappelant le granit de la façade, des murs blancs stuqués, et un plafond à caisson à moulurations florales.

Le plafond se prolonge dans le vestibule central où domine la cage d'escalier en marbre blanc veiné de gris et sa rambarde en fer forgé à motifs floraux largement rehaussée de dorures. Les murs sont parés de pierres de taille rappelant celles de la façade et percés vers les pièces à rue de deux baies en bouli. Un carrelage de marbre blanc en losange orne le sol.

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Les deux pièces à rue, réservées à une salle d'attente et un bureau pour une profession libérale, présentent des matériaux et des motifs plus chauds qui leur confèrent un caractère plus intime : parquet, lambris et menuiseries en bois brun-orange rehaussés de médaillons. Des meubles intégrés encadrent la pièce de bureau (ils font partie de la protection).

Dans le hall principal, une volée d'escalier placé sous l'escalier monumental conduit au sous-sol, côté rue. Deux cabines de toilette en bois y sont aménagées.

Les pièces de réception se déploient au premier étage, dans une enfilade de trois pièces : salon sur toute la largeur de la façade à rue, salle à manger au centre puis jardin d'hiver. L'ensemble de l'étage bénéficie d'une décorations exceptionnellement riche et soignée, remarquablement préservée. Plafonds et murs moulurés, encadrements de portes, tableaux et miroirs, colonnes ioniques, manteaux de cheminée en marbre rehaussés de dorures, quincaillerie des portes et fenêtres, cache-radiateurs adoptent un style baroques. Les parquets présentent des motifs floraux ou en losange finement exécutés. Il cède la place à une mosaïque dans le jardin d'hiver qui se prolonge sur la façade arrière en surplomb de l'étage inférieur et en décrochement de l'étage supérieur. Cela permet l'éclairement de cette partie par une magnifique verrière ouvragée, rehaussée de vitraux colorés, de plan ovale inscrit dans un rectangle.

À l'arrière également, derrière la travée de l'escalier, une seconde petite salle à manger adopte des motifs décoratifs plus proche du néo-renaissance avec des lambris en bois, un plafond peints à caissons en hexagones et un parquet à chevrons.

La cage d'escalier d'apparat se prolonge jusqu'au deuxième étage où elle est surplombée d'une verrière ouvragée très semblable à celle surplombant le jardin d'hiver.

Le deuxième étage accueille les chambres. Les pièces s'organisent selon le même plan qu'à l'étage inférieur, sinon que l'enfilade principale est raccourcie légèrement en façade arrière. Les pièces bénéficient également d'une riche décoration baroque, légèrement plus sobre cependant qu'à l'étage inférieur. En façade avant, la chambre n'occupe pas toute la largeur de la façade et la travée droite est occupée par un ancien cabinet de toilette décoré de frise de guirlandes végétales en stucs.

Un escalier de service hélicoïdal s'inscrit, en plan, derrière la cage d'escalier d'apparat. Il remplace en 1929 l'escalier droit de service d'origine. Il relie la cave au grenier et permet seul d'accéder aux étages supérieurs.

Le deuxième étage, comporte des chambres de même envergure qu'à l'étage inférieur, mais la décoration en est cette fois très sommaire. Un vide surplombe la verrière de la cage d'escalier d'apparat. Il est séparé du vestibule de l'étage par une cloison en bois et verre.

Deux étages supplémentaires s'organisent sous les combles. On notera la présence dans la pan arrière de la toiture d'une grande fenêtre de toit qui surplombe le vide sur deux niveaux et la verrière de la cage d'escalier d'apparat. En cave, l'organisation spatiale d'origine est préservée ; sols en granito, monte-plats et menuiseries d'origines conservées.

Intérêt présenté par le bien selon les critères définis à l'article 206, 1o du Code bruxellois de l'Aménagement du Territoire :

L'hôtel Van Nerom présente un intérêt historique, esthétique et artistique.

Intérêt historique

Cet hôtel de maitre de style Beaux-Arts fut bâti en 1911 par l'architecte Henri van Massenhove pour le compte de Emma Van Peteghem, veuve Van Nerom. Emma Désirée Van Peteghem (1872-...) avait épousé Pierre Marie Léon Charles Van Nerom (1862-1906) en juin 1897. Léon Charles Van Nerom, ingénieur agronome issu d'une famille d'artisans bruxellois, semble avoir laissé à sa veuve un capital financier et foncier considérable.

L'immeuble au numéro 206 de l'avenue Louise ainsi que le terrain vierge adjacent, au numéro 208 font partie de cet héritage. Ils appartenaient jusque dans les années 1900 à Clémence de Waegeneire, veuve de Jacques Crabbé, oncle et tante de Léon Charles Van Nerom. La propriété des deux biens avenue Louise échoit vraisemblablement à la veuve Van Nerom après le décès de la veuve Crabbé, tante de feu son mari.

Emma van Peteghem van Nerom quitte l'ancien domicile conjugal du 43 boulevard d'Anvers pour la maison avenue Louise 206 et confie à Henri van Massenhove la construction d'un hôtel de maitre sur la parcelle voisine.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

La parcelle à bâtir est, à cette époque, l'un des rares terrains vierges à se déployer encore le long de l'avenue Louise, prestigieuse avenue bourgeoise établie à partir de 1860 afin de relier le centre-ville au Bois de la Cambre. Le paysage de l'avenue est alors constitué principalement d'hôtels de maitre et de grandes maisons bourgeoises (correspondant à la première phase de construction 1860-1914), répondant ainsi à la vision et aux prescriptions de la Ville pour assurer le prestige de l'artère.

L'ensemble de prestige n'arbore pas une unité de style puisque tous les styles architecturaux de l'époque s'y expriment. En revanche, l'organisation intérieure séparant espaces de réceptions fastueux et espaces domestiques plus intimes et le soin apporté aux décors intérieurs est partagé dans tous ces immeubles. L'hôtel Van Nerom n'y déroge pas avec son aménagement luxueux, ses opulentes dépendances et ses décors flamboyants. La majorité de ces constructions et cette unité fonctionnelle disparaitront cependant dès l'entre-deux-guerres avec leur remplacement par des immeubles à logement multiple. De la première phase de construction (1860-1914) ne subsistent aujourd'hui qu'une soixantaine de bâtiments.

L'architecte Henri van Massenhove (1860-1934) exerce à Bruxelles depuis le début des années 1880 et a fait construire de très nombreux immeubles, principalement des maisons bourgeoises individuelles, en particulier dans les communes de la première couronne bruxelloise, dans le quartier des squares à Bruxelles et à Schaerbeek, près de l'hôtel communal. Son style, à l'instar de nombre de ses confères, évolue en fonction des modes de l'époque. Cette production prolifique et polymorphe se caractérise toutefois par une grande qualité générale et une attention au décor des façades. On lui doit ainsi de nombreuses maisons d'habitation de style éclectique et historicisante parmi lesquelles on pointera la maison square Marie-Louise 73 (1896, classée depuis le 16 septembre 1985), ses maisons personnelles avenue de la Brabançonne 7 puis 49 (1894 et 1896). Il réalise également un ensemble tout à fait remarquable de façades sur la place Colignon à Schaerbeek (nos 1, 2, 4, 6, 8, 12, 13, 16-18, 17, 20-22 et 24-26), en collaboration avec Guillaume Löw, qui reçoivent sept premières primes et deux secondes dans le cadre du concours organisé par la commune pour l'aménagement de cette place.

Il s'essaye aussi au néo-classicisme, avec par exemple un immeuble rue des Confédérés 21-23 (1898) et au style cottage mâtiné d'art nouveau avec la villa du peintre Montald, Chaussée de Roodebeek 270, à Woluwe Saint-Lambert (1909, inscrite sur la liste de sauvegarde depuis le 06 novembre 1997).

Au cours de la première décennie du XXe siècle, il adopte une transition remarquée vers le style Beaux-Arts. Le palais Minerve et sa façade richement ornée, rue Haute 205-207 à Bruxelles, en constituent en 1908 le premier exemple notable (transformé par le même architecte en cinéma Rialto en 1927 et classé depuis 15/05/1997). Il poursuit par ailleurs la réalisation d'opulents hôtels de maitres en leur appliquant ce nouveau style avec, par exemple, un immeuble place de Jamblinne de Meux 31, à Schaerbeek (1910, médaillé de bronze au concours de façades de Schaerbeek de 1911) et une maison de maître, avenue du Roi 164-16 à Forest (1911, classé depuis le 05 mars 1998).

Intérêt esthétique et artistique

L'hôtel Van Nerom constitue, au même titre que le bâtiment classé de l'avenue du Roi conçu la même année, un exemple remarquable du style Beaux-Arts à Bruxelles. Ce style se répand à Bruxelles au milieu de la première décennie du XXe siècle, principalement appliqué aux bâtiments publics et grands ensembles, mais aussi à une architecture résidentielle individuelle. Van Massenhove déploie son expérience et son talent d'adaptation pour réaliser un exemple parfaitement abouti de cet architecture où l'ornement prend une place prépondérante.

La façade avant s'inscrit dans l'enfilade prestigieuse de l'avenue Louise et s'y distingue par la qualité de sa composition et des matériaux mis en œuvre. Sa riche décoration, ses imposants oriels et lucarnes témoignent d'une certaine ostentation qui correspond au cadre de l'avenue.

La décoration intérieure témoigne du même goût bourgeois, typique de l'époque, pour des décors exubérants se référant aux grands styles français du XVIIIe siècle, en particulier le style baroque tardif, voire rococo. La réalisation soignée de ces éléments, bien que l'auteur nous en soit inconnu, et leur remarquable préservation confère à ces décors une valeur esthétique et artistique.

Les quelques modifications apportées tant en façade arrière (prolongation d'une travée) qu'en intérieur (escalier de service) ont été opérées avec modestie et un grand respect pour le bâtiment et ses matériaux d'origine, sans en altérer les qualités architecturales. La démolition de la dépendance et la construction du nouveau bâtiment en arrière-parcelle ont été des interventions plus malheureuse, mais elles n'ont pas entachés l'intégrité du bâtiment avant ni sa perception depuis l'extérieur.

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Sources :
Archives de la Ville de Bruxelles, Travaux Publics 1899 (1911), 35026(1929), 74988 (1962), 106006 (1904).
Archives Générales du Royaume, Actes d'Etat Civil : Emma Désirée Van Peteghem (1897 et 1908).
Almanachs du commerce et de l'industrie : https://archives.bruxelles.be/almanach/
CIVA, Dossier documentaire Henri Van Massenhove.
I. DOUILLET, C. SCHAAK, *L'avenue Louise et les rues adjacentes*, Bruxelles, MRBC, s.d.
X. DUQUENNE, *L'avenue Louise à Bruxelles*, Bruxelles, 2007.
Inventaire du patrimoine architectural :
https://monument.heritage.brussels/fr/Bruxelles_Extension_Sud/Avenue_Louise/208/15994
« Notice nécrologique de Léon Charles Van Nerom », in *Bulletin de la Société royale de botanique de Belgique*, 1906, p. 217.
H. VAN MASSENHOVE, G. LOW, *Les Maisons Modernes,* Bruxelles, Constant Baune, 1901.
H. VAN MASSENHOVE, *Recueil de façades primées & constructions diverses*, s.l., s.d..

Vu pour être annexé à l'arrêté du 20/3/2025

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Développement territorial et de la Rénovation urbaine, du Tourisme, de la Promotion de l'Image de Bruxelles et du Biculturel d'intérêt régional,

Rudi VERVOORT

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique, de la Promotion du Multilinguisme et de l'Image de Bruxelles,

Sven GATZ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
02 -04- 2025
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE · CHANCELLERIE · KANSELARIJ · REGERING VAN HOOFDSTEDELIJK BRUSSEL

17R 20/03/25-POINT 2.

BIJLAGE I BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN HET HUIS VAN NEROM GELEGEN AAN DE LOUIZALAAN 208 IN BRUSSEL

Kad. ref.:

Brussel, 7e afdeling, sectie G, perceel nr. 0121D8.

Beknopte beschrijving:

Het Huis Van Nerom is een herenhuis in de Beaux-Artsstijl met weelderige eclectische interieurs die vooral door de barok zijn geïnspireerd. In 1911 geeft Emma Van Peteghem, de weduwe van Charles Van Nerom, de architect Henri van Massenhove de opdracht een herenhuis voor haar te bouwen op een onbebouwd terrein dat haar toebehoort, op het nummer 208 van de Louizalaan.

Buitenkant

De gevel aan de straatkant bevat drie bouwlagen en drie ongelijke traveeën onder hoog mansardedak met twee registers dakkapellen. De gevel in witte steen steunt op een onderbouw van gepolijste roze granietsteen. Op de gelijkvloerse verdieping uitwaaierende bossages die sterk afsteken tegen de bogen van de vier vensteropeningen. De opengewerkte smeedijzeren deur aan de linkerkant van het gebouw biedt plaats aan een koetsingang. Deze toegang dient als ondersteuning van de uitstekende eretravee met daarop een bow-window op een lampet, versierd met lofwerk en een medaillon; deze dient als basis voor een terras met smeedijzeren borstwering tussen wangen; de vensterdeur wordt omzoomd door bossages met slingers. De linkse dakkapel bovenaan deze travee is groter en is bedekt met een fronton. De twee dakkapellen aan de rechterkant hebben ook een fronton maar zijn kleiner. Het laatste register van dakkapellen bestaat uit œils-de-bœuf, waarvan het rechtse exemplaar werd vervangen.

De uitbundige gevelversiering is kenmerkend voor de Beaux-Artsstijl, met ankers en medaillons, slingers van laurier- en eikenbladeren, lintvormige versieringen. Het steenwerk is heel verzorgd uitgevoerd. Het schrijnwerk met roedeverdeling is opmerkelijk, met gewelfde en getande tussendorpels, onregelmatige ovale vormen in de bovenlichten.

De achtergevel is eerder eclectisch van stijl. Deze bestaat uit heldere bakstenen verfraaid met vensterlijsten, rechtstanden en dwarsregels in blauwe steen. Origineel bewaard schrijnwerk, met op sommige plaatsen een tweede buitenraamwerk. De gelijkvloerse verdieping wordt gekenmerkt door een galerij die inspringt ten opzichte van de gevel. Een zuil bekleed met blauwe steen ondersteunt metalen liggers versierd met rozetten. De galerij hangt over de kleine binnenplaats waarboven zich een loopbrug bevindt, voorzien van kunstig bewerkte smeedijzeren balustrades.

Boven de eerste verdieping sprong de gevel oorspronkelijk in, met plaats voor lichtkoepels die de achterste vertrekken van deze verdieping verlichtten. In 1929 verlengt de nieuwe eigenaar, de advocaat Jules Polain, de laterale travee door het hoofdgedeelte van het gebouw over twee extra niveaus uit te breiden tot aan de uitsprong (architect Georges Hendrickx). De originele materialen en vormen worden daarbij gerespecteerd.

Oorspronkelijk beschikte het goed over een bijgebouw en paardenstallen die uitgaven op de Lensstraat 13. De opmerkelijke gevels van het gebouw passen bij de Beaux-Artsstijl van de hoofdgevel. Een grote kunstig bewerkte serre gaf uit op de tuin die het bijgebouw van de hoofdwoning scheidde. Het geheel werd eind jaren 1950 afgebroken. Een gebouw met vier verdiepingen, verhoogd met een extra verdieping in 1962, vervangt de voormalige paardenstallen. De tuin verdwijnt eveneens, enkel een deel van de binnenplaats bestaat nog. Een verbindingsgedeelte van twee niveaus strekt zich ook uit langs de mandelige muur in het verlengde van de koetsingang aan de Louizalaan. Dit gedeelte past niet op een harmonieuze wijze in de achtergevel van het herenhuis.

Binnenkant

Het interieur is typerend voor de grote Brusselse herenhuizen. Het is opgebouwd rond drie opeenvolgende vertrekken, waarbij de trappenhal zich in het middenste vertrek aan de rechterkant bevindt. De inkomtravée aan de linkerzijde van de gelijkvloerse verdieping omvat een lange koetsingang die in het middenste deel van het gebouw toegang geeft tot de hal die de vertrekken van de gelijkvloerse verdieping indeelt.

De verzorgde en rijkelijke versieringen op de gevel vindt men ook in de binnenruimten terug. De gebruikte materialen zijn van zeer hoge kwaliteit en ze bepalen de sfeer en benadrukken de bestemming van de verschillende vertrekken. De koetsingang bestaat uit een onderbouw in roze marmer dat verwijst naar de granietsteen van de gevel, witte bepleisterde muren, en een cassetteplafond met bloemvormig lijstwerk.

CHANCELLERIE
KANSELARIJ

Het plafond loopt door in de centrale inkomhal waar de trappenhal prominent aanwezig is, met grijs dooraderde witte marmer en een smeedijzeren leuning met plantmotieven en rijkelijk verfraaid met vergulde versieringen. De muren zijn bekleed met gehouwen stenen die doen denken aan de steen van de gevel en bevatten twee ronde gevelopeningen die uitgeven op de vertrekken aan de straatkant. De vloeren zijn bekleed met witmarmeren tegels in ruitvorm.

In de twee vertrekken aan de straatkant zijn een wachtzaal en een kantoor voor een vrij beroep ingericht. Ze bestaan uit warmere materialen en motieven die de vertrekken een intiemer karakter verlenen: parket, wandbetimmering en schrijnwerk in bruin-oranje hout versierd met medaillons. Het kantoor bevat ingebouwde meubels (deze maken deel uit van de bescherming).

In de centrale hal leidt een trapdeel onder de monumentale trap naar de kelderverdieping aan de straatkant. Daar zijn twee toilethokjes ingericht.

De ontvangstruimtes bevinden zich op de eerste verdieping, in drie achtereenliggende vertrekken, namelijk het salon dat zich uitstrekt over de hele breedte van de gevel aan de straatkant, de eetzaal in het midden en vervolgens de wintertuin. De decoratie van de hele verdieping is uitzonderlijk weelderig en verzorgd, en bijzonder goed bewaard gebleven. De plafonds en muren voorzien van lijstwerk, de deurlijsten, schilderijen en spiegels, de Ionische zuilen, de schoorsteenmantels in marmer met vergulde versieringen, het hang- en sluitwerk van de deuren en vensters, alsook de radiatorkasten zijn allemaal in barokstijl uitgevoerd. De parketten bevatten plantmotieven of zijn in een mooie ruitvorm gelegd. In de wintertuin is de vloer bekleed met inlegwerk. Dit vertrek strekt zich verder uit over de verdieping eronder en springt uit ten opzichte van de bovengelegen verdieping. Zo kan dit woninggedeelte worden verlicht via een prachtig ovalen dakraam in een rechthoekig kader, voorzien van glasramen.

Ook aan de achterzijde van het gebouw, achter de travee van de trap, bevindt zich een kleine tweede eetzaal met decoratieve motieven die aanleunen bij de neorennaissancestijl met houten lambrisering, een geschilderd plafond met zeshoekige cassettes en een parket in visgraatmotief.

De trappenhal gaat tot aan de tweede verdieping waar ze wordt overwelfd door een kunstig bewerkt dakraam dat zeer gelijkaardig is als het dakraam van de wintertuin.

Op de tweede verdieping bevinden zich de slaapkamers. De verdieping is op dezelfde wijze ingedeeld als de onderliggende verdieping, behalve dat het hoofdvertrek enigszins compacter is aan de achtergevel. De vertrekken zijn eveneens rijkelijk versierd in barokstijl, maar iets soberder dan op de onderliggende verdieping. Aan de voorgevel neemt de kamer niet de hele breedte van de gevel in en in de rechtertravee bevindt zich een oud toilethokje versierd met gestucte plantslingers.

Achter de centrale trappenhal bevindt zich een wentelvormige diensttrap. Deze vervangt in 1929 de oorspronkelijke rechte diensttrap. Deze trap leidt van de kelderverdieping naar de zolder en geeft enkel toegang tot de bovenste verdiepingen.

Op de tweede verdieping bevinden zich kamers van dezelfde omvang als op de onderliggende verdieping, maar ze zijn veel minder rijk versierd. Boven het dakraam van de centrale trappenhal bevindt zich een vide. Deze wordt van de inkomhal gescheiden door een wand in hout en glas.

Onder het dak bevinden zich nog twee extra verdiepingen. In het achterste gedeelte van het dak is er een groot dakvenster boven de vide en het dakraam van de centrale trappenhal aanwezig. In de kelder is de oorspronkelijke ruimtelijke indeling behouden, met granito vloeren, een keukenlift en het originele schrijnwerk.

Waarde van het goed volgens de in artikel 206, 1° van het Brussels Wetboek Voor Ruimtelijke Ordening bepaalde criteria:

Het Huis Van Nerom is van historische, esthetische en artistieke waarde.

Historische waarde

Dit herenhuis in Beaux-Artsstijl werd gebouwd in 1911 door de architect Henri van Massenhove voor rekening van Emma Van Peteghem, de weduwe Van Nerom. Emma Désirée Van Peteghem (1872-...) trouwde in juni 1897 met Pierre Marie Léon Charles Van Nerom (1862-1906). Léon Charles Van Nerom, een landbouwingenieur afkomstig uit een familie van Brusselse ambachtslieden, blijkt aan zijn weduwe aanzienlijk wat financieel kapitaal en grondeigendom te hebben nagelaten.

Het gebouw op nummer 206 van de Louizalaan alsook het aanpalende onbebouwde terrein op het nummer 208 maakten deel uit van deze erfenis. Tot de jaren 1900 waren ze eigendom van Clémence de Waegeneire, de weduwe van Jacques Crabbé, achtereenvolgens de tante en oom van Léon Charles Van

CHANCELLERIE KANSELARIJ

Nerom. Het eigendom van de twee goederen aan de Louizalaan valt klaarblijkelijk toe aan de weduwe Van Nerom na het overlijden van de weduwe Crabbé, de tante van haar overleden echtgenoot.

Emma van Peteghem van Nerom verlaat de voormalige echtelijke woonst aan de Antwerpselaan 43 en vestigt zich in het huis aan de Louizalaan 206. Ze geeft Henri van Massenhove de opdracht tot de bouw van een herenhuis op het aanpalende terrein.

Het bouwperceel is in die tijd een van de zeldzame onbebouwde terreinen langs de Louizalaan, een prestigieuze residentiële laan die vanaf 1860 wordt aangelegd om het centrum van de stad te verbinden met het Ter Kamerenbos. Op de laan bevinden zich voornamelijk herenhuizen en grote burgerhuizen (in de eerste bouwperiode van 1860 tot 1914), wat beantwoordt aan de visie van de Stad Brussel die het prestigieuze karakter van deze as wil verzekeren.

Dit eerbiedwaardige geheel vertoont geen eenvormigheid van stijl aangezien alle toenmalige bouwkundige stijlen er aan bod komen. Maar de indeling van de binnenkant van deze gebouwen, met luisterrijke ontvangstruimtes die afgescheiden zijn van meer intieme woonruimtes en de met zorg versierde interieurs, is zeer gelijkaardig. Het Huis Van Nerom vormt daarop geen uitzondering met zijn luxueuze inrichting, zijn weelderige bijgebouwen en flamboyante decors. De meeste van deze gebouwen en deze functionele eenheid zullen echter in het interbellum plaats moeten ruimen voor gebouwen met meerdere wooneenheden. Van de eerste bouwperiode (1860-1914) blijven vandaag slechts een zestigtal gebouwen over.

De architect Henri van Massenhove (1860-1934) is actief in Brussel sinds het begin van de jaren 1880 en heeft zeer veel gebouwen op zijn naam staan, voornamelijk eengezinsburgerwoningen, in het bijzonder in de gemeenten van de Brusselse Eerste Kroon, in de wijk van de Squares in Brussel en in Schaarbeek dicht bij het gemeentehuis. Zijn stijl evolueert, in navolging van een aantal van zijn confraters, mee met de modes van zijn tijd. Zijn hoge en veelzijdige productiviteit kenmerkt zich niettemin door een grote algemene kwaliteit en aandacht voor de versiering van de gevels. Zo zijn er de vele woonhuizen van zijn hand in een eclectische en historiserende stijl, onder meer het huis op de Maria-Louizasquare 73 (1896, beschermd sinds 16 september 1985), zijn eigen woningen in de Brabançonnelaan 7 en vervolgens 49 (1894 en 1896). Hij realiseert ook een werkelijk bijzonder geheel van gevels op het Colignonplein in Schaarbeek (nrs. 1, 2, 3, 4, 6, 8, 12, 13, 16-18, 17, 20-22 en 24-26), in samenwerking met Guillaume Löw, die zeven eerste en twee tweede prijzen ontvangen bij de wedstrijd die de gemeente organiseert voor de inrichting van dit plein.

Hij waagt zich ook aan het neoclassicisme, bijvoorbeeld een gebouw in de Eedgenotenstraat 21-23 (1898), alsook aan een kruising van de cottagestijl en art nouveau bij de villa van de schilder Montald, op de Roodebeeksteenweg 270 in Sint-Lambrechts-Woluwe (1909) (ingeschreven op de bewaarlijst sinds 6 november 1997).

In de loop van het eerste decennium van de twintigste eeuw neemt zijn stijl een opmerkelijke wending richting de Beaux-Artsstijl. Het eerste duidelijke voorbeeld hiervan vormt het Palais Minerva met zijn rijkelijk verlevendigde gevel in de Hoogstraat 205-207 in Brussel, dat in 1908 wordt gebouwd en dat in 1927 door hem wordt verbouwd tot de cinema Rialto (beschermd sinds 15 mei 1997). Hij gaat trouwens voort met het verwezenlijken van weelderige herenhuizen in deze stijl, bijvoorbeeld een gebouw op het de Jamblinne de Meuxplein 31 in Schaarbeek (1910, bronzen medaille bij de gevelwedstrijd van Schaarbeek in 1911) en een herenhuis in de Koningslaan 164-166 in Vorst (1911, beschermd sinds 05 maart 1998).

Esthetische en artistieke waarde

Het Huis Van Nerom vormt net als het beschermde gebouw in de Koningslaan, dat in hetzelfde jaar werd ontworpen, een opmerkelijk voorbeeld van de Beaux-Artsstijl in Brussel. Deze stijl neemt in het midden van het eerste decennium van de twintigste eeuw een hoge vlucht in Brussel, die vooral in toepassing wordt gebracht voor openbare gebouwen en grote complexen, maar ook voor eengezinswoningen. Van Massenhove wendt zijn ervaring en aanpassingsvermogen aan om een perfect voorbeeld van dit soort architectuur af te leveren, waarbij de decoratieve versieringen een centrale plaats innemen.

De voorgevel sluit aan bij de opeenvolging van prestigieuze gebouwen op de Louizalaan en onderscheidt zich door de kwaliteit van de compositie en de gebruikte materialen. De rijke versieringen, de imposante ornamenten en dakkapellen getuigen van een zeker uiterlijk vertoon dat bij de omgeving van de laan past.

De decoratie binnenskamers getuigt van dezelfde typische burgerlijke smaak van die tijd, met exuberante decors die verwijzen naar de befaamde Franse stijlen van de achttiende eeuw, in het bijzonder de laat-barokke stijl, of ook wel de rococostijl. De verzorgde uitvoering van deze elementen, hoewel de maker ervan niet gekend is, en hun bijzonder goed bewaarde staat verleent deze decors een esthetische en artistieke waarde.

De geringe wijzigingen die aan de achtergevel (verlenging van een travee) zijn aangebracht, alsook aan de binnenkant (diensttrap) werden met omzichtigheid en met een groot respect voor het gebouw en de

KANSELARIJ

oorspronkelijke materialen uitgevoerd, zonder de architecturale kenmerken ervan aan te tasten. De afbraak van het bijgebouw en de bouw van het nieuwe gebouw op het achterste deel van het perceel zijn een spijtige zaak, maar ze hebben de integriteit van het gebouw noch de perceptie vanaf de buitenkant aangetast.

Bronnen:
Archief van de Stad Brussel, Openbare Werken 1899 (1911), 35026 (1929), 74988 (1962), 106006 (1904).
Algemeen Rijksarchief, Akten van Burgerlijke Stand: Emma Désirée Van Peteghem (1897 en 1908).
Almanakken van de handel en de Industrie: https://archives.bruxelles.be/almanach/
CIVA, Documentatiedossier Henri Van Massenhove
I. DOUILLET, C. SCHAAK, *De Louizalaan en aanpalende straten*, Brussel, MBHG, s.d.
X. DUQUENNE, *L'avenue Louise à Bruxelles*, Brussel, 2007.
Inventaris van het bouwkundig erfgoed:
https://monument.heritage.brussels/nl/buildings/15994
"Notice nécrologique de Léon Charles Van Nerom", in *Bulletin de la Société royale de botanique de Belgique*, 1906, p. 217.
H. VAN MASSENHOVE, G. LÖW, *Les Maisons Modernes,* Brussel, Constant Baune, 1901.
H. VAN MASSENHOVE, *Recueil de façades primées & constructions diverses*, s.l., s.d.

Gezien om te worden bijgevoegd aan het besluit van 20/3/2025

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Territoriale Ontwikkeling en Stadsvernieuwing, Toerisme, de Promotie van het Imago van Brussel en Biculturele Zaken van gewestelijk Belang,

Rudi VERVOORT

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel,

Sven GATZ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
02 -04- 2025
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

GOUVERNEMENT DE LA RÉGION BRUXELLES-CAPITALE
BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING
CHANCELLERIE
KANSELARIJ

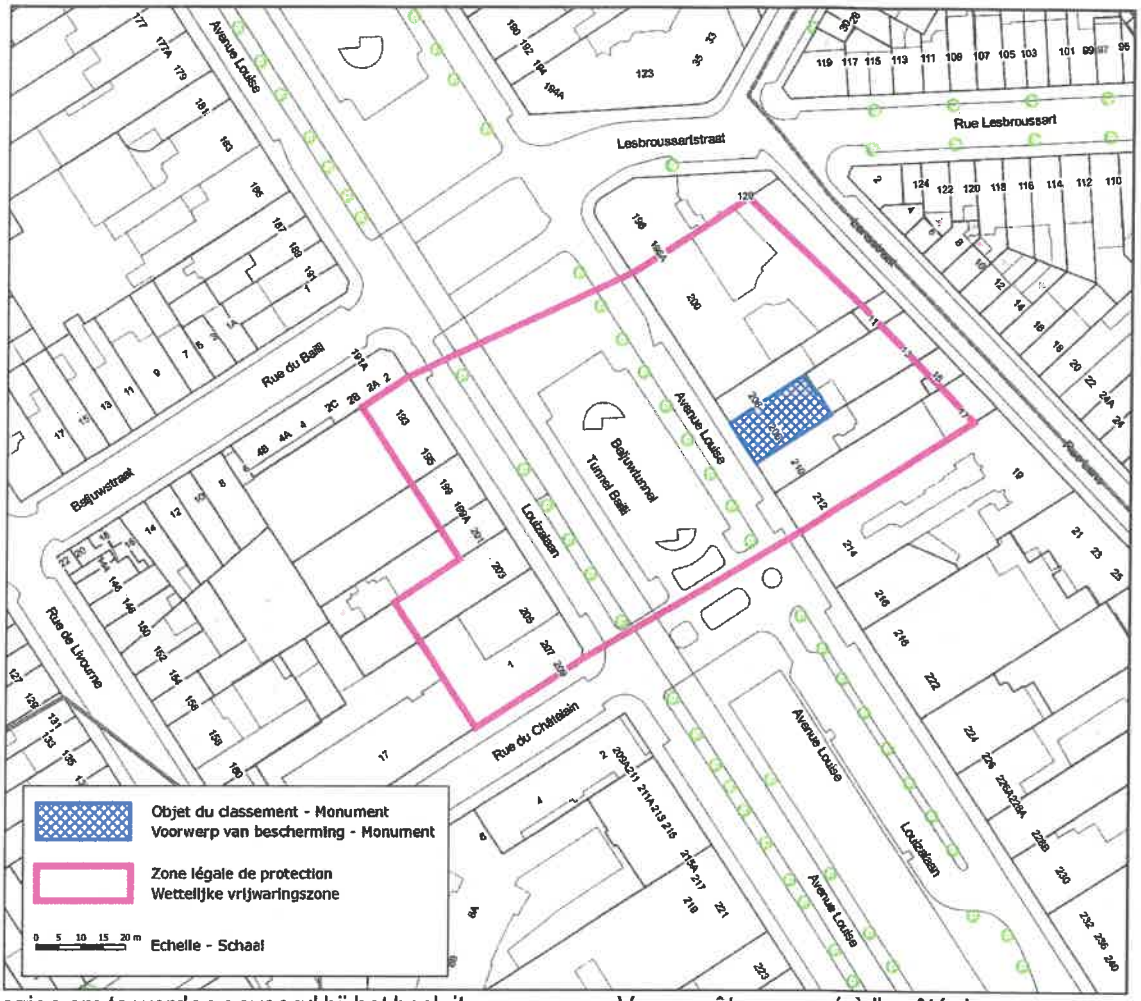
AR 20/03/25 PUNT 25

BIJLAGE II BIJ HET BESLUIT VAN DE BRUSSELSE HOOFDSTEDELIJKE REGERING TOT BESCHERMING ALS MONUMENT VAN DE TOTALITEIT VAN HET HUIS VAN NEROM GELEGEN AAN DE LOUIZALAAN 208 IN BRUSSEL

ANNEXE II A L' ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE DE CLASSANT COMME MONUMENT LA TOTALITÉ DE L'HOTEL VAN NEROM SIS AVENUE LOUISE 208 A BRUXELLES

AFBAKENING VAN HET GOED EN VAN DE VRIJWARINGSZONE

DELIMITATION DU BIEN ET DE LA ZONE DE PROTECTION

Gezien om te worden gevoegd bij het besluit van,
20/3/2025

De Minister-President van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, bevoegd voor territoriale Ontwikkeling en Stadsvernieuwing, Toerisme, de Promotie van het Imago van Brussel en Biculturele Zaken van gewestelijk Belang

Vu pour être annexé à l'arrêté du,
20/3/2025

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Développement territorial et de la Rénovation urbaine, du Tourisme, de la Promotion de l'Image de Bruxelles et du biculturel d'intérêt régional

Rudi VERVOORT

De Minister van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, belast met Financiën, Begroting, Openbaar Ambt, de Promotie van Meertaligheid en van het Imago van Brussel

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé des Finances, du Budget, de la Fonction publique, de la Promotion du Multilinguisme et de l'Image de Bruxelles

Sven GATZ

Copie certifiée conforme
Voor eensluidend afschrift
02 -04- 2025
Chancellerie - Kanselarij
Hamid MHAOUCHI

CHANCELLERIE KANSELARIJ